

Antwoordenbundel en evaluatie 'Armoede in dialoog' - online

- Vergelijk hieronder je **antwoorden per filmpje**. Weet wel dat er niet één waarheid is in deze verhalen. En dat jouw antwoord evenveel waard kan zijn als deze die je hieronder leest.
- Laat ons na het vergelijken ook nog weten **wat je van deze vorming vond**. We zijn benieuwd!
→ [Vul hier het evaluatieformulier in](#).

[1. Verloren toekomst](#)

Over zichzelf verliezen en terug heruitvinden.
Door getuige Gerarda

Zie pagina 2

[2. Stap voor stap](#)

Over een langzaam groeiend geloof in de eigen mogelijkheden.
Door getuige Carine

Zie pagina 4

[3. Schaamte](#)

Over kracht en doorzettingsvermogen.
Door getuige Conny

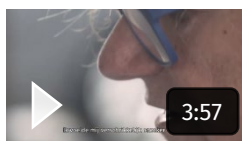
Zie pagina 5

[4. Met mijn geheimen](#)

Over de verborgen kant van kansarmoede.
Door getuige Marie-Christine

Zie pagina 6

[5. Mijn toekomst](#)

Over groeien uit pijnen van het verleden.
Door getuige Liliane

Zie pagina 7

[6. Levenskracht](#)

Over het vinden van levenskracht.
Door getuige Jurgen

Zie pagina 8

[7. Erkenning](#)

Over het belang van het geven en ontvangen van (h)erkenning.
Door Stef, opgeleide Ervaringsdeskundige in Armoede en Sociale Uitsluiting

Zie pagina 9

[Filmpje 1: Verloren toekomst >](#)

Over zichzelf verliezen en terug heruitvinden - door getuige Gerarda

Opdracht A – het gedicht

- 1. Welke emoties en gedachten roept dit gedicht bij jou op?**
Waarom denk je dat?
- 2. Wat zou “een bedrogen verloren toekomst” kunnen betekenen?**
Gerarda ervaarde dat haar leven niet liep zoals gehoopt... of toch weer wel? Ze is teleurgesteld in de verwachtingen over het leven en de toekomst.
- 3. Wat bedoelt Gerarda met “ik zit in een huis zonder trappen”?**
“Ik zit op de bodem, opklimmen kan ik niet meer, geen idealen meer, geen dromen meer ... .” En dat zegt iets over haar verlangen om te willen groeien.

Opdracht B - het interview

- 1. Wat roept dit verhaal bij je op? En wat raakt je daarin?**
Waarom denk je dat?
- 2. Hebben we hier te maken met generatiearmoede, nieuwe of gekleurde armoede? Waarom?**
Nieuwe armoede, als gevolg van een echtscheiding.
- 3. Wat was het keerpunt in haar verhaal in Zuid-Afrika? Wat zette haar in beweging om uit de armoede te geraken?**
Haar kind moeten wassen met water opgewarmd door haar eigen lichaamswarmte. Dat ze leefde van 1 lepel suiker per dag en dat het beetje geld dat ze had naar eten voor de kinderen ging.
- 4. Welke problemen in België zorgden ervoor dat Gerarda ook hier in armoede terecht kwam? Kan je deze situeren op de klovenkaart?**
Structurele armoede - buitenkant van armoede: te oud om nog te werken, huis met water dat van de muren loopt, een baby met longklachten, ...
Binnenkant: depressie, zich isoleren, ...

Klik hier voor [de klovenkaart >](#)

- 5. Wat motiveerde Gerarda het meest om uit die noodsituatie te geraken?**
De zorg voor de kinderen. Dat ze zichzelf tekort moet doen, daar kan ze nog mee leven. Maar de confrontatie met het lijden van haar eigen kinderen is een sterke motivatie om stappen te ondernemen.
- 6. Wat zorgde er in België voor dat ze opnieuw hoop kreeg?**
De stap naar het OCMW en er deelnemen aan de basiswerking waar ze terug sociaal contact

kreeg ~ link naar de coronasituatie die isolatie versterkt.

Algemeen: mensen in armoede hebben nood om gezien en gehoord te worden. In hun last en lijden. En in de inspanningen die ze leveren om “eruit te geraken”, om zich genormaliseerd te voelen in een situatie die eigenlijk niet “rechtvaardig/normaal” is.

7. Hoe is dat voor jou om te horen dat zij succesvol is als kunstenaar/schrijfster en past dit in het beeld dat je hebt van een “kansarme”?

Het is soms moeilijk te rijmen met ons beeld van “kansarmoede” dat iemand die in kansarmoede leeft ook succesvol kan zijn.

8. Hoe heeft kansarmoede Gerarda veranderd? En hoe kijkt ze nu naar zichzelf?

Ze heeft nu meer zelfvertrouwen en meer zelfrespect.

9. Welke kracht komt in beeld?

De kracht van nooit opgeven.

Filmpje 2: Stap voor stap >

Over een langzaam groeiend geloof in de eigen mogelijkheden – door getuige Carine

Opdracht A – het gedicht

1. Wat roept dit gedicht bij jou op?

Waarom denk je dat?

2. Welke manieren van omgaan met problemen herken je hier?

Je hoort eerst de onmacht, de berusting in de situatie: futloos, veel slapen en alles vergeten. En dan komt het boos zijn op zichzelf - alsof je jezelf tot de orde roept - “verdomme waar ben ik mee bezig”. En aansluitend een stukje verlangen naar geloof in zichzelf.

3. Welke vraag naar de hulpverlener zit er verscholen in het gedicht?

Geef me tijd, ik zal het langzaam doen. Deze uitspraak gaat over tijd krijgen om te mogen groeien, om te mogen falen en dan weer op te staan.

Opdracht B – het interview

1. Wat roept dit verhaal bij je op? En wat raakt je daarin?

Waarom denk je dat?

2. Is Carine een generatiearme of nieuwe arme?

Ze is een generatiearme.

3. Welke elementen van kinderarmoede vind je hier?

Uitsluiting, doordat ze gepest wordt op school. Haar moeder die de korstjes op eet en zichzelf wegcijfert. Ze voelt zich een buitenbeentje ... ze ervaart sociale uitsluiting.

4. Welke andere elementen van armoede komen aan bod?

Budgetbeheer en -begeleiding (€ 300 leefgeld/maand).

5. Hoe kijkt Carine nu naar zichzelf en wat hebben mensen in (generatie)armoede nodig om te kunnen groeien?

Als iemand die zelf stappen zet. Ze gaat van een ‘volledig budgetbeheer’ naar ‘zelfstandig bepaalde afbetalingen uitvoeren’. Ze is bijvoorbeeld heel fier op de afbetaling van haar gsm.

Er is nood aan het krijgen van kansen om op eigen tempo stappen te zetten. Er is het verlangen om gezien te worden in de eigen competenties om dat geloof in zichzelf te ontwikkelen.

6. Waarom zijn huisdieren voor mensen in kansarmoede zo belangrijk?

Ze zijn een steun en toeverlaat, zeker als je geïsoleerd leeft.

[Filmpje 3: Schaamte >](#)

Over kracht en doorzettingsvermogen – door getuige Conny

Opdracht A – het gedicht:

- 1. Wat roept dit gedicht bij jou op?**
Waarom denk je dat?
- 2. Hoe kijkt Conny naar het OCMW, heeft ze er vertrouwen in dat ze hulp zal krijgen?**
Net zoals Conny zitten heel wat mensen met een diep gevoel van falen en schaamte om de stap te zetten naar het OCMW. Dikwijls gaat er heel wat tijd over om die stap te zetten. En gewoonlijk is er iemand die een duwtje in de rug geeft.

Opdracht B – het interview:

- 1. Wat roept dit verhaal bij je op? En wat raakt je daarin?**
Waarom denk je dat?
- 2. Welke drempels kwam Conny tegen om de stap naar het OCMW te zetten?**
Psychologische drempels zoals schuldgevoelens en het gevoel van falen ten opzichte van haar kinderen. De schaamte in haar zelfbeeld van een schooier te zijn. En de schaamte wanneer je alles moeten vertellen over je situatie aan hulpverleners. Er ook alleen voor staan.
- 3. Wie of wat hielp Conny de stap zetten naar het OCMW?**
De buurvrouw, het persoonlijk gevoel van falen ten opzichte van de kinderen en het besef dat de rekeningen betaald moeten worden. De kinderen moeten eten hebben en één kind is ziek. Daarom stapt ze toch naar het OCMW. (iets wat ze niet kende – link met klovenkaart: de kenniskloof).
- 4. Hoe kijkt Conny nu naar zichzelf en wat vind je daarvan?**
Ze voelt zich nu rijk omdat ze er zelf voor vecht. Haar eigen kracht komt hier in beeld.
- 5. Wat denk je van de uitspraak “arme mensen denken niet na voor ze iets kopen en komen daardoor in de schulden”.**
Het zijn oordelen, vooroordelen die mensen vastzetten. Door het verhaal achter het gedrag te horen en te begrijpen, doorbreken we deze oordelen.
- 6. Als je de klovenkaart (de perspectieven) erbij neemt, waar situeer je deze uitspraak dan?**
Individueel schuldmodel denken – de oordelen, de stempel die mensen in armoede ervaren.

Klik hier voor [de klovenkaart >](#)

Filmpje 4: Met mijn geheimen >

Over de verborgen kant van kansarmoede – door getuige Marie-Christine

Opdracht A – het gedicht

1. Wat roept dit gedicht bij jou op?

Waarom denk je dat?

2. In welke zin zijn geheimen de essentie van kansarmoede?

Mensen in armoede schamen zich over hun situatie en over zichzelf. Het is de verborgen en kwetsbare kant van armoede waar we als hulpverlener niet altijd zicht op hebben of krijgen ... maar die in een hulpverleningsrelatie een belangrijke rol speelt.

Het is belangrijk dat hulpverleners respect tonen voor de nog niet vertelde verhalen. Mensen in armoede durven vaak niet naar buiten komen met hun verhaal, uit angst voor afwijzing en veroordeling.

Opdracht B – het interview

1. Wat roept dit verhaal bij je op? En wat raakt je daarin?

Waarom denk je dat?

2. Is Marie-Christine een generatie arme of nieuwe arme en waarom?

Nieuwe arme, als gevolg van een faillissement.

3. Met welke verwachtingen ging zij naar het OCMW?

Ze dacht dat ze onmiddellijk hulp ging krijgen, dat ze meteen haar centjes zou ontvangen.

4. Hoe belangrijk zijn/waren hulpverleners en leerkrachten voor Marie-Christine?

Enorm belangrijk, 'als mijn moeder' zegt ze. Dat doet ons beseffen dat de invloed van een leerkracht of hulpverlener enorm groot kan zijn.

5. De steun van het OCMW gaat verder dan enkel het ontvangen van een budget ... hoe ervaren Marie-Christine dat?

Ze ervaren mentale steun, ze kon haar talenten ontwikkelen op latere leeftijd en ze krijgt nog steeds (h)erkenning.

Filmpje 5: Mijn toekomst >

Over groeien uit de pijn van het verleden – door getuige Liliane

Opdracht A – het gedicht

1. **Wat roept dit gedicht bij jou op?**
Waarom denk je dat?
2. **Ik zie in je ogen vol ongeloof ... je mompelen, 'het werd tijd' - wat zou deze uitspraak betekenen en welke persoon zegt dit?**
Ouders? De hulpverlener? De leerkracht?
Maar misschien vooral 'jezelf' die iets zegt over de verwachtingen die je had/hebt naar jezelf.
3. **Hoe komt het dat ze nu pas aan de slag kan gaan met haar rugzak?**
Het feit dat ze nu naar zichzelf kijkt als iemand die wel iets kan, waardoor ze niet meer volledig samenvalt met een negatief zelfbeeld.

Opdracht B – het interview

1. **Wat roept dit verhaal bij je op? En wat raakt je daarin?**
Waarom denk je dat?
2. **Welke elementen van kinderarmoede komen in beeld?**
De effecten van het gepest worden, zich niets en niemand voelen, zowel thuis als op school. Altijd opnieuw horen dat 'je niets kan' en 'een nietsnut bent', zorgde ervoor dat ze zich heel onzeker voelde.
3. **Wat was voor Liliane het kantelpunt in haar verhaal?**
Toen ze zag hoe een opgeleide ervaringsdeskundige mensen hielp, dacht ze "dat wil ik ook doen". De opgeleide ervaringsdeskundige werd een rolmodel en maakte een mogelijk nieuw pad zichtbaar. Ze slaagde er ook effectief in om de opleiding van vier jaar te volgen en met succes af te ronden.
4. **Wat is het verschil tussen een getuige (ervaringsdeskundige) en een ervaringsdeskundige in Armoede en Sociale uitsluiting?**
De eerste is deskundige vanuit ervaring en beleving van kansarmoede.

En de **opgeleide ervaringsdeskundige in Armoede en Sociale uitsluiting** is iemand die de opleiding van 4 jaar heeft doorlopen en aan de slag is gegaan met z'n rugzak. Met de bedoeling onder andere om een brug te zijn tussen de wereld van de hulpverlener en de cliënt in armoede.

Filmpje 6: Levenskracht >

Over het vinden van levenskracht – door getuige Jurgen

Opdracht A – het gedicht

1. **Wat roept dit gedicht bij jou op?**
Waarom denk je dat?
2. **Wat denk jij over de uitspraak “dat de vroegere persoon en de huidige persoon verschillende werelden vertegenwoordigen”?**
Dit is een hoopgevende gedachte. Een gedachte die toont dat veranderen mogelijk is, ook al zie je dat niet op het moment dat je in de problemen zit.

Opdracht B – het interview

1. **Wat roept dit verhaal bij je op? En wat raakt je daarin?**
Waarom denk je dat?
2. **Hoe heeft de kinderarmoede Jurgen beïnvloed?**
Gebrek aan hygiëne – je niet kunnen wassen want er is geen douche en bad.
Geen sociaal leven hebben. Onbegrip van de omgeving. Gepest geweest in zijn jeugd.
3. **Welke elementen in Jurgen zijn verhaal waren kantelpunten om zich te kunnen ontwikkelen? Wat zegt dit over wat er nodig is om stappen vooruit te kunnen zetten?**
Vrienden en armoedeverenigingen. Zijn stem en creativiteit ontdekken (muziek, rap). De zingeving van het geven van vormingen over kansarmoede en zich daardoor opnieuw verbonden voelen met de samenleving.
4. **Welke oorzaken van armoede vind je terug in Jurgen zijn rap volgens de klovenkaart/ perspectieven?**
Individueel schuldmodel: is armoede mijn fout?
Individueel ongevalmodel: ik ben de dupe.
Maatschappelijk schuldmodel: oneerlijkheid van alle kanten, onzinnige regels, ...

Klik hier voor [de klovenkaart >](#)

Filmpje 7: Erkenning >

Over het belang van het geven en ontvangen van (h)erkenning – door Stef, opgeleide Ervaringsdeskundige in Armoede en Sociale Uitsluiting

Opdracht A – het gedicht

- 1. Wat roept dit gedicht bij jou op?**
Waarom denk je dat?
- 2. Waarom kan het Stef niet kan schelen dat de leerkracht hem een kieken vindt?**
Omdat hij toch niets te verliezen heeft. Zijn thuissituatie - achterliggende context en misschien niet geweten door de leerkracht - is veel erger in vergelijking met de opmerking van de leerkracht.
- 3. Wat wil Stef uitdrukken met de woorden “Luister naar mij ... praat met mij, laat me er gewoon bij zijn”.**
Mensen/kinderen in armoede gaan bij leerkrachten, hulpverleners soms in weerstand. Maar achter deze houding zit het verlangen om gezien en gehoord te worden in de last die ze dragen en de inzet die ze toch nog geven. Ook al is die inzet niet altijd zichtbaar.

Opdracht B – het interview

- 1. Wat roept dit verhaal bij je op? En wat raakt je daarin?**
Waarom denk je dat?
- 2. Wat was voor Stef een pijnpunt in zijn leven? En wat is dan een valkuil voor een hulpverlener?**
Dat mensen voor hem beslisten en te weinig met hem rekening hielden.
- 3. Waarom hing Stef het kieken uit bij de leerkracht?**
Om de leerkracht te testen. Om bevestigd te worden in zijn “kieken zijn” zodat hij terug buitenvliegt ... het is wat hij kende, zijn comfortzone.
- 4. Wat was voor Stef een kantelpunt in het gesprek met de leerkracht?**
Dat deze de verantwoordelijkheid om buiten gesmeten te worden bij Stef zelf legde. Hij kon het niet meer op een ander steken.
- 5. Wat is het verschil tussen een opgeleide Ervaringsdeskundige in Armoede en Sociale Uitsluiting en een getuige die vertelt over zijn ervaring met armoede?**
Een opgeleide ervaringsdeskundige heeft een officiële opleiding van 4 jaar achter de rug. (omgaan met eigen rugzak enz.). Deze kan linken leggen, duiden hoe vastlopende dynamieken tussen hulpverleners/leerkrachten versus cliënten/leerlingen in elkaar zitten en daarbij naar beide kanten een vertaalslag maken.

Een getuige (niet opgeleide ervaringsdeskundige) brengt zijn eigen beleving en ervaringen rond kansarmoede in beeld én in dialoog zonder theoretische duidingen.

Neem als (toekomstig) hulpverlener of leraar zeker dit mee:

- Mensen in armoede willen én kunnen wel degelijk ook **succesvol** zijn.
- Heb respect voor de **traagheid** der dingen. Veranderen is dikwijls een proces van drie stappen vooruit en twee achteruit.
- Zie mensen in armoede als **competent**, dit helpt hen om zelf ook opnieuw te geloven in hun competenties.
- Herken én **erken de last** die mensen in armoede meedragen. Geef dit een plek, zo ontstaat er opnieuw ruimte voor wilskracht en nieuwe stappen.
- Weet dat **effecten van trauma's** uit de geschiedenis een heel leven lang kunnen doorwerken in een "beperkende" kijk op zichzelf.
- Besef dat de **loyaliteit naar de eigen geschiedenis** op de achtergrond altijd meespeelt. En dat die soms de weg naar verandering en nieuwe stappen in de weg staat.
- Oefen als hulpverlener in de kunst om **een ander perspectief** aan te reiken. Laat mensen in armoede voelen dat je in hen geloofd. Als zij dat positief ervaren, kunnen nieuwe werelden zich openen.
- Blijf alert voor het invullen van de werkelijkheid vanuit **je eigen referentiekader**, vanuit eigen organisatiedoelstellingen of een bepaalde agenda, ... Deze houding kan werkelijk contact in de weg staan. Soms denken we het te weten, maar uiteindelijk weten we niets als we het niet bevragen.